

ON-LINE LESSON

Сага про нумеральні слова

Підготовлено:

асп. Рева Н. С.

студ. Сенченко Ю. І.

студ. Горенко В. М.

проф. Швачко С.О.

асп. Шуменко О. А.

студ. Кальченко К. В.

ЗМІСТ

ВИРАЖЕННЯ КІЛЬКІСНИХ СПІВВІДНОШЕНЬ

1. **Інтерлінгвальні аспекти фразеологічних одиниць в англomовному та українomовному дискурсах (на матеріалі числівників)** (Швачко Світлана Олексіївна).
2. **Статус квантитативності у семантичному просторі** (Баранова Світлана Володимирівна).
3. **Кількісні етюди у словнику** (Галаєва Сабіна, Щербина Анастасія).
4. **Невербаліка vs кількість** (Єгорова Олеся Іванівна).
5. **Маркери великої неозначеної кількості** (Чернюк Ніна Іванівна).
6. **Царина числівника** (Сенченко Юлія).
7. **Предметний етап числівників** (Горенко Вікторія).
8. **Функції числівників** (Більченко Тетяна, Кальченко Катерина, Нечипуренко Лілія, Прокопів Ірина, Терещенко Анна).
9. **Ад'єктивні числівники** (Гобронідзе Марина).
10. **Наступне чудо числівників: фразеологізація** (Кривченко Дарина).
11. **Лексичні паралелі числівників англійської мови** (Шечкова Кристина).
12. **Сполучуваність числівників** (Давиденко Аліна).
13. **Сага про забуту двоїну** (Поляков Ілля).
14. **Сага про мову, музику та число** (Буката Марина Володимирівна).
15. **Статус цифр у рекламному тексті** (Рева Наталія Сергіївна).
16. **Царина денумеративів** (Шуменко О. А.).
17. **Базові моделі денумеративів** (Кожушко Ілона, Коваленко Юлія).
18. **Денумеративи Alone, Only** (Завацький Валерій, Менишун Юлія, Синявіна Дарина, Тарасенко Олег).

ВИРАЖЕННЯ КІЛЬКІСНИХ СПІВВІДНОШЕНЬ

1. ІНТЕРЛІНГВАЛЬНІ АСПЕКТИ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ В АНГЛОМОВНОМУ ТА УКРАЇНОМОВНОМУ ДИСКУРСАХ

(на матеріалі числівників)

(Швачко Світлана Олексіївна)

Фразеологія – це конденсований досвід соціуму [2; 3; 4; 5; 6; 8], минуле та сучасне якого віддунюється у фразеологічних одиницях (ФО) мови оригіналу та транслятора. Універсальним є те, що ФО корелюючих мов вступають у двобій не тільки з вихідними синтаксичними структурами, але й у «смертельний поєдинок» з усталеною фразеологією [3, с.68]. Фразеологія як проміжний рівень перебуває на векторах лексико-семантичного рівня [1; 2; 4; 5]. У кожній мові є стійкі словосполучення, які за змістом та синтаксичною функцією рівнозначні слову. Національний колорит фразеологізмів з числівником (об'єкт дослідження) спричиняє певні перекладацькі труднощі (предмет дослідження).

Фразеологічні одиниці з числівником - ФО(ч) як вторинні одиниці репрезентують відхилення від традиційної структури та семантики вихідних словосполучень. Вивчення поверхневої та глибинної структур ФО(ч) є актуальним з огляду на сьогоденну вагомість когнітивних досліджень, експлікацію характеру дієвості людського фактору. У полілексемній гетерогенній структурі постійно протиставляються узуальна форма – okazіональній, дослівний переклад – перекладу-коментару, об'єктивна оцінка – суб'єктивній, вихідна структура – похідній, первинні одиниці – вторинним, нейтральна лексика – експресивно-емоційній, національний пласт – транснаціональному тощо. Розпізнання когнітивної вагомості ФО(ч) є вельми актуальним для їх адекватного відтворення у мовах-трансляторах. ФО(ч) притаманна мовна усталеність, формальна та семантична цілісність [9]. Зазначені одиниці належать до мовних конструювань з відповідною структурою, семантикою та прагматикою [9]. На відміну від змінних словосполучень ці полілексемні одиниці позначені біполярністю – відкриті процесам конвергенції та дивергенції. Ретроспективно

ФО(ч) тяжіють до валоративних знаків, що відіграли значну роль в омовленні кількісних ознак навколишнього світу. Оточення ФО(ч) специфічно впливає на семантичне наповнення числівників. Адгерентних конотацій, зокрема національно маркованих [3, с.68], набувають ФО(ч) у процесі етнічної акомодатії. Пор. амер. ФО(ч) *the old thirteen* «старий державний прапор США», *two bits* «монета в 25 центів», *a long bit* «монета в 15 центів», *a short bit* «монета в 10 центів». Переклад зазначених ФО(ч) не є адитивним відтворенням значень компонентів. Перекладацькі варіанти препаруються пошуком етимологічних витоків лексикалізованих одиниць, їх кореляцією з реальними / ірреальними подіями, артефактами, міфами, легендами тощо [7]. Так, шотландська монета *plack* «4 пенси» була у вжитку в XV – XVI ст., її незначна вартість послужила мотивацією для появи ФО(ч) *two and a plack* «дріб'язок», «дрібні гроші» [1].

Семантика ФО(ч) зазвичай детермінується значеннями висхідних одиниць. Позначення людей, їх емоцій за кількісними ознаками стало мовною традицією. Пор.: *the upper two hundred* – «верхівка», «еліта»; *one dollar a year man* – «людина, яка працює на державній службі за символічну плату»; *to feel like a million* – «почувати себе прекрасно»; *to go like sixty* – «нестись щодуху, стрілою». ФО(ч) *the seven Sisters* – «сузір'я Тільця» за легендою позначала «сім дочок Атланта і Глейони». Числівник *seven* є вельми популярним на фразеологічному просторі. Пор.: англ. *seven wonders, seven deadly sins, seven-leaquet-boots*. З часом кількісні семи висхідних одиниць поступаються якісним; ФО(ч), модифікуючись, збагачуються новими образами. Пор.: ФО(ч) *there are one or two traders* – «два незгодні між собою спеціаліста.» Семантичні зміщення фразеологічних одиниць, їх метафоричні експансії, перефрази та рескрипти є показовими для художнього дискурсу. Адекватний переклад препарується осмисленням фразеологічного контексту, когнітивним досвідом носіїв корелюючих мов.

ФО(ч) – це лексикалізація змінних словосполучень. Спільність поверхневої структури корелюючих словосполучень не передбачає тотожності їх змісту. Пор.: англ. *one of those days (only in reference to the future), some day, some time or other, some of these days later*; «цими днями», «незабаром, коли-небудь». Образи паремій у мовах оригіналу та транслятора позначені як конгруентністю, так і девіацією.

Пор:

англ. - *One scrubbed bushel sheep will mar a whole flock*, Syn. укр. *Одна паршива вівця всю отару поганить.*

One rotten apple decays the bushel; the rotten apple injures its neighbours; Від одного яблука весь віз згниє;

- *Two cats and a mouse*, Syn. *Two wives in one house;* Два ведмеді в одній берлозі не живуть, два коти в одному мішку не помиряться;

- *Two in distress make sorrow less* В гурті і смерть не страшна [1].

Поверхневі структури ФО(ч) відкриті до заміщення, що об'єктивується наявністю синонімів, алонімів. У лексикографічних джерелах нумеральні компоненти можуть замінюватися або пропускатися. Пор. англ. *One today is worth two tomorrow; Never do tomorrow what you can do today; Never put off till tomorrow what you can do today.* – укр. *Не відкладай на завтра те, що сьогодні можна зробити; оклад не йде на лад*; англ. *One bird in hand is worth two in the bush* – укр. *Краще синиця в руках, ніж журавель в небі*; англ. *Seven cooks spoil the broth* – рос. *У семи нянек дитя без глазу.*

ФО(ч) утворюють сектор вторинної номінації, корелюють з конотативною лексикою, омовлюють етношарм носіїв мови. Спільність рис ФО(ч) у корелюючих мовах уможливорює їх осмислення та переклад іманентними засобами цільової мови. Облігаторним при цьому є збереження змісту ФО(ч), факультативним – лексико-синтаксичних паралелей. У семантичній скарбниці зіставлених одиниць зберігається когнітивний досвід. Відомо, що ФО(ч) у своїй еволюції обіймають первинні та вторинні знаки. Вихідні (первинні) нумеральні словосполучення (НумС) лексикалізуються у вторинні, похідні фразеологічні словосполучення. У новоутворених, секонларних одиницях кількісне наповнення модифікується в якісне або субстантивне.

Образотворчі процеси спричиняють появу омонімічних синтаксичних (вихідних) та фразеологічних (похідних) словосполучень, що є базою креативних пошуків перекладацьких еквівалентів. Структурні еквіваленти ФО(ч) у мові транслятора можуть бути повними або частковими (при збереженні прагматичних інтенцій).

Пор.: англ.

укр.

two dogs over one bone seldom agree,
in two twos,
when two Sundays meet together,
two or three,
four corners of world,
at one time,
to know how many beans make five,
to have smth at finger tips.

двом собакам однієї кістки не поділити,
негайно,
ніколи,
декілька,
чотири сторони світу,
за один раз,
бути собі на умі,
знати як свої п'ять пальців.

Адекватність перекладу ФО(ч) об'єктивується аналізом зазначених одиниць у мові оригіналу та цільової мови. Вивчення поліаспектності ФО(ч) дає можливість осмислити експресивно-емоційні потенції числівників, їх семантичне навантаження, ретроспективне буття та сучасне функціонування. Семантичний континуум ФО(ч) конденсовано відображає шлях становлення нумерального пласту лексики, її образотворчу, адаптивну можливості модифікацій.

2. СТАТУС КВАНТИТАТИВНОСТІ У СЕМАНТИЧНОМУ ПРОСТОРИ

(Баранова Світлана Володимирівна)

Кількісні співвідношення мають важливе значення в системі мови. Суть мовного явища неможливо розкрити, якщо вона не виражена кількісними співвідношеннями, досить об'єктивне узагальнення можна отримати лише спираючись на кількісні зв'язки. Наприклад, частота певної мовної одиниці - це не просто кількісна характеристика мовного феномена, а важливий показник його якісної сторони. Поняття якісного та кількісного аспектів лінгвістичної семантичної структури вводяться в галузі семасіологічного та ономасіологічного досліджень.

Семантичне поле - це об'єднання навколо ядерного елемента слів, що перебувають у синонімічних стосунках з ним та з однокореневими йому словами, тобто пов'язаних з ядром опосередковано. В поле входять і слова, похідні від усіх вищезгаданих одиниць, а також відповідні словосполучення. Всі ці елементи в

різній мірі містять значення ядерного елемента. Беручи до уваги склад функціонально-семантичних полів квантитативності, квалітативності та лінгвістичну традицію тлумачення мовного поля, яка полягає в тому, що мовні поля частково нашаровуються одне на одне, утворюючи зони поступових переходів, можна зробити висновок, що порядковим числівникам і відносним прикметникам - нумеративним дериватам типу *double, treble, three-part, two-tongued, first-class* притаманне кількісно-якісне значення, оскільки вони розташовані в зоні перетину двох зазначених полів. Ці одиниці входять до периферії лексико-семантичного поля кількості і є носіями ознаки точного числа, що передається на морфемному рівні. Серед них можна виділити дві групи: афіксальні похідні (double, octagonal) та складні слова (two-apartment, first-rate, third-class). У ад'єктивно-нумеральних складних одиниць твірними виступають повні основи слів, які співвідносяться зі сполученнями, побудованими за типами підрядного зв'язку. Їх словотвірну структуру складають мінімально два компоненти. Останній компонент - це іменникова основа. Щодо першого, то, як показує матеріал дослідження, він представлений:

а) кількісним числівником або нумеральним сполученням, наприклад: *My three-day journey was almost over* (Lee).

б) порядковим числівником, наприклад: *It was a tawdry affair, all Cupidas and cornucopias like a third-rate wedding-cake* (Wilde).

3. КІЛЬКІСНІ ЕТЮДИ У СЛОВНИКУ

(Галаєва Сабіна, Щербина Анастасія)

У лексикографічному джерелі зареєстровано 820 іменників із семою кількості, із них: 93 – слова міри та ваги (*pound, dram*), 89 лічильних слів (*dozen, score, pair*), 143 димензійональні одиниці (*length, depth*), 143 номінацій контейнерів аморфних речей (*bowl, barrel, sack*), 143 номінацій портативних величин (*bite, sip, gulp, share*), 119 позначень групових множин (*audience, crew*), 33 темпоральних іменники (*lifetime, mouth, span*), 65 номінацій сукцесивності (*December, Friday*).

Серед квантитативних іменників виокремлюються паралелі типу *couple, brace, span, pair, ell*.

Слово *span* етимологічно позначає відстань між великим та вказівним пальцями, згодом воно збагачується значенням “упряж”, “пара”. Наприклад: *a span of good horses; another span*. Слово *couple* пройшло схожу еволюцію. Спочатку це слово позначало “зв’язок, “пристосування для тварин”. Наприклад: *a couple of rabbits, double couple, couple of dollars*. Слово *pair* вказує на пару суміжних артефактів або людей. Пор.: *a pair of gloves, a pair of shoes, a pair of eyes, a happy pair*.

4. НЕВЕРБАЛІКА vs КІЛЬКІСТЬ

(Єгорова Олеся Іванівна)

Відоме англійське прислів'я *Actions speak louder than words* дійсно схоже на правду: численні дослідження доводять, що близько 60–80 % загальної інформації, що сприймається людиною, транслюється невербальними засобами. Важливим усвідомленням для сучасної когнітивно-дискурсивної парадигми у мовознавстві є те, що невербаліка слугує не лише для вираження емоцій, звичок та психічних станів людини, а й передачі значущої інформації, якою є значення кількості. Одна з найповніших класифікацій системи невербальних каналів комунікації була запропонована Г.Є.Крейдліном у монографії «Невербальна семіотика». Кількість, як універсальна онтологічна сутність, пізнається і, відповідно, об’єктивується на векторах точності, приблизності та невизначеності.

Кінесичні (жестові) маркери демонструють позитивну динаміку експлікації квантитативних значень. Жести з нумеративним значенням можна зустріти у дітей, які ще не освоїли техніку лічби і можуть свій вік показати лише «на пальцях»; або жести демонстрації кількісного підрахунку з загинами пальців рук. Універсальним апроксимативним жестом є континуальний жест *приблизно*: рівномірне покачування кистю руки з розчепіреними пальцями у горизонтальному положенні корелює зі значенням кількості, яке уточнюється вербально на ситуативному рівні. Найширшим арсеналом кількісних позначень у

системі кінесичних засобів є номінації «розмиті» кількості – невизначеної, яка, зазвичай, корелює з параметрами якості, оцінки, інтенсивності, оцінки тощо. Наприклад, жест, коли людина кладе собі пальці до рота, означає що вона знаходиться у стані сильної пригніченості (інтенсифікація ознаки).

Загальновідомі жести *thumbs up* та *thumbs down* є показниками суб'єктивної аксіологічної оцінки ситуації. При цьому невербально може проявлятися градація цих оцінок з залученням інших візуальних та аудіальних технік.

Іноді, невербальний маркер актуалізується вербалізованою формою, напр. жест рукою, що демонструє кількісний рівень, об'єктивується контекстом – заголовком *Geithner says China has done "very little" on yuan*, з якого стає зрозумілим, що даний жест слід інтерпретувати як «низький рівень» («мало»).

Таким чином, актуалізація кількісних значень відбувається на вербальному та невербальному рівнях, які, як правило, у комунікативному континуумі доповнюють один одного.

Існування великої кількості дериватів ад'єктивно-нумеральної природи зумовлене тим, що ближче за все до когнітивного простору числа в частиномовному мета-фреймі знаходиться когнітивний простір статичної якості предмета, який є номінативною базою класу прикметників. Ознака "протяжність просторової форми", закладена в число, відійшла саме від області статичних предметних властивостей.

Відмінною рисою кількісно-якісних лексем є чітко виражений вторинний характер: вони сприймаються носіями мови як одиниці залежні, семантично пов'язані з вихідними.

5. МАРКЕРИ ВЕЛИКОЇ НЕОЗНАЧЕНОЇ КІЛЬКОСТІ

(Чернюк Ніна Іванівна)

Кількість як об'єктивна реальність оточуючого світу відображається шляхами та засобами, що носять індивідуальний характер у кожній існуючій мові. Групу таких засобів в англійській мові складають лексичні лімітативні одиниці, здатні репрезентувати потенціал неозначеної множинності. Відношення мовця до

поняття багаточисельності носить суб'єктивний характер і відображається в англійській мові поєднанням злічувального іменника з лімітаторами квантитативного плану з інгерентним значенням «багато». Найвищу сходинку у градаційній шкалі неозначеної великої кількості займає лексема «a plethora», яка переважно вживається у формальному стилі. Кількість, яку передбачає сполучення «a plethora + Npl» набагато переважає ту, яка необхідна чи логічна для заданої ситуації дискурсу, наприклад: *He stood there, surrounded by a plethora of microphones, amplifiers, speakers and reporters.*

Синонімічним є сполучення «too many + Npl». Їх розрізняє наявність у «too many» імпліцитного негативного результату вираженої предикатом дії. «Many» нейтрально імплікує велику кількість. Але ця велика кількість значно підсилюється поєднанням «many» з прикметниками «good» і «great», наприклад: *A great many scientists refute this theory.* В розмовному стилі синонімом «many» виступає фраза «a lot of», або множина іменника «lot» - «lots of», наприклад: ... *a lot of dock porters took up the two canoes. She is going to spend lots of weekends out here.* Квантифікатор «many», крім здатності утворювати ступені порівняння, виявляє здатність градувати кількість, сполучаючись з уже згаданим прислівником «too» та прислівниками «very», «so», наприклад: *Very many years passed. So many things were bought.* Структура Adv. /so/ + Quant. /many/ + Npl + that передбачає достатню насиченість кількістю, додавання до якої виявляється нелогічним, наприклад: *There are some bosoms on which so many tears have been shed that I cannot bedew them with mine.* Аналогічне перенасичення кількістю характерне і для моделі Adv. /too/ + Quant. /many/ + Npl, наприклад: *There are too many girls here. Too many cooks spoil the broth.* Прислівник «too» не тільки надає структурі негативної оцінки, але, як уже згадувалось, передбачає негативний результат дії, вираженої присудком. Часто значення великої кількості есплікується повтором квантифікатора many, наприклад: ... *they would be having a drink together, the first of many, many drinks...* Подібне кількісне наповнення має і повторення самого іменника в множині, наприклад: *These things haven't been looked after for months and months.* «A number» не передбачає великої кількості об'єктів. Словники дають синонім «several», пояснюючи його значення. Велика кількість есплікується шляхом додаванням прикметників – посилювачів «great»,

«large», наприклад: *A large number of people were traveling. ... a great number of single girls danced in a circle.* Значний потенціал множинності спостерігається у сполученні *a number* з «vast»: *It is a salutary discipline to consider the vast number of books that are written.* Але найбільша кількість передбачається сполученням «number» з прийменниками «beyond» та «without»: *She saw cattle without number (=innumerable). There were daffodils beyond number.* *Innumerable* є ще одним показником великої кількості, синонімічним прикметникові *numberless*, наприклад: *There are innumerable ways of spending a shilling on lunch. ... a youth endeared him by numberless virtues.*

Англійська мова володіє широким арсеналом засобів репрезентації великої невизначеної кількості.

6. ЦАРИНА ЧИСЛІВНИКА

(Сенченко Юлія)

Кожне слово - самостійне чи службове - знаходиться у постійному русі. Не є виключенням і числівники, що відносяться до одиниць високої абстракції, номінацій числа. Числівники, як носії семи числа, займають центральне місце у мовному полі кількості. У своїх витоках числівники синкретично інтегрували з позначенням предметів, семантизували предметність та квантитативність. Згодом, як показує когнітивний досвід, числівники позбавилися предметності, але зберегли нумеральність у царині квантитативного термінологічного буття. Числівники семантизують квантитативну представленість картин світу, номінують результати когнітивної діяльності людини, виступають дієвими маркерами кількості референтів, числових репрезентацій об'єктів, їх частин, співвідношень (квантитативна функція) та поняття числа (нумеративна функція).

Числівники, як частина мови, наділені категоріальним значенням, граматичним представленням та словотвірними потенціями. Здатність числівників конструювати нові лексичні одиниці сприяє розширенню словникового складу мови та ідентифікації еволюційних процесів квантитативної лексики. Денумеративні конструювання (ДК) утворюються, як й інші похідні

слова, продуктивними та непродуктивними способами, за допомогою «вічного двигуна» іманентної системи англійської мови.

Ми живемо в оточенні сем числа, віримо у магію числа та підкорюємося велінню числової долі. Так кожен прагне знайти «другу половинку», яка б не мала «сім п'ятниць на тиждень» і віком була «десь близько тридцяти», з гаманцем «мільярдера». Аби підрахувати власні статки ми звертаємося до числівників; дитина у школі отримує бал, а вже від нього і залежить що ж скаже мама, а чи посварить, а чи приголубить, і знову поряд ЧИСЛО! Отже, зануримося, в онтологію числівників.

Недаремно стародавні вчені співвідносили число із річчю, а пізніше - з поняття, логосом. Адже, число - це Всесвіт, а числівники – мовознавство. І щоб зрозуміти особливості та тенденції розвитку, а потім утворення фразеологічних нумеральних сполучень, необхідно осягнути «сім чудес» числівників, які: 1) генерували в «оселі предметності», 2) зазнали термінологізації та 3) детермінологізації, 4) вийшли на простори фразеології, 5) виконують нумеративну, квантитативну функції, номінуючи точну, приблизну та невизначену кількість, 6) пройшли семантичний колообіг від предметного до спустошеного значення, 7) мають потенційну словотвірну силу. Лише зрозумівши цю закономірність еволюції числівників, можливо вирішити питання фразеологізації нумеральних утворень, і не у ілюзорному вигляді, а на конкретних прикладах.

7. ПРЕДМЕТНИЙ ЕТАП ЧИСЛІВНИКІВ

(Горенко Вікторія)

Для «саги» про 7 чудес числівників вихідною є міфологема про відповідну кількість 7 архітектурних див: Єгипетські піраміди, «Висячі сади» Семираміди, Храм архітектури в Ефесі, Фідіїв Зевс Олімпійський, Мавзолей у Галікарнасі, Колос Родоський, Маяк на острові Фарос. Базовим чудом є «предметний етап» числівників як вторинних утворень, що походять від іменників від назв предметів, еталонів числа. Витоки поняття числа сягають давнини і тісно пов'язані з

когнітивною діяльністю людей. Практичні потреби змушували людину ідентифікувати не лише предмети, але і їх ознаки. На часі предметний етап числівників є ілюзорним, таким, що позначений етимологічними лакунами. Їх витоки подаються у словниках, в працях В.Г. Таранця. Пор.: иногогъ, инокъ, иноходь. Суфікс *-инь-* втратив своє первісне числове значення «один». Пор.: інший, інколи, інде, іноземний. Сема «один» корелює зі значенням «сама той», «тільки той». Пор.: рос. картофелина, горожанин, де суфікс *-ин-* семантизував значення сингулярності. Етимологія числа 10 вказує на зв'язок зі словами «дві руки», а 5 походить від древнього слова «рука». «Перше чудо» числівників імплікується витоками забутої етимології.

8. ФУНКЦІЇ ЧИСЛІВНИКІВ

*(Більченко Тетяна, Кальченко Катерина,
Нечипуренко Лілія, Прокопів Ірина, Терещенко Анна)*

Числівники виконують декілька функцій, основними з яких є квантитативна та арифметична. Серед усіх інших слід виокремити й лінгвокреативну. Ідентифікації механізму лінгвокреативної функції, її інтеграції з іншими функціями числівника сприяє дослідженню функції в умовах однотипних текстів малого жанру. Лінгвокреативна функція зустрічається у гумористичних ситуаціях, анекдотах, загадках, створюючи ефект лінгвістичної гри. Наприклад: *What has 4 legs and flies? - (A table has 4 legs and flies which are on the table)*. Або: *What has 6 legs and flies? - (3 birds)*. Серед текстів малого жанру виділяються максими видатних людей, в яких реципієнту пропонується нове бачення навколишнього світу. Особливе місце посідають авторські гумористичні висловлювання, короткі гумористичні коментування конвенційних поглядів. Так, прислів'я *Two is company and three is none* модифіковане Оскаром Уальдом у висловлювання *Three is company and two is none*. Лінгвістична гра числівників простежується у наступних прикладах: рос. *Хорошо Циклопу: у него лишь одна точка зрения*. Або: у розмові двох одеситів: *Сколько будет дважды два? - А сколько надо?* Дистинктивною рисою числівників є нерозривний зв'язок з

постійною грою як думкою, так і словом. Лінгвокреативна функція номінацій підкоряє собі мову, пристосовуючись до її можливостей, націлена на породження нових думок, створення ефекту неочікуваності та подиву. З часом, числівники втрачають сему предметності, набувають рис термінологічності (конкретності, деемоціональності, десинонімічності), реалізуючи при цьому дві функції:

- квантитативну (з кількісними дискретними референтами);

Пор. укр. *п'ять книг, десять студентів*; рос. *восемь стульев, два человека*; англ. *nine tables, three computers*.

- нумеративну (позначення процесів над числами).

Пор. укр. *два плюс один рівняється трьом*; рос. *дважды два четыре*; англ. *two times two is four*.

Кожному числівнику притаманна сема числа. Числівники А.Є. Супрун назвав «абсолютними термінами», що демонструється формулою семантичного наповнення:

$$Ч_n = Ч_{n-1} + 1 \quad (9=8+1, 8=7+1)$$

Діахронічна пам'ять числівників синкретично поєднує в собі предметність та нумеральність. Числівники демонструють феномен звільнення від предметних асоціацій. Символізм чисел спрацьовує в культурах, міфологемах та інших парадигмах. І.Вяземський зобразив силу числівника *сім* таким чином:

Семь пирамид, семь мудрецов

И семь чудес нам древность славит,

Владыке снилось семь коров,

Рим семь холмов подошвой давит.

Семь городов входили в спор

О славной грекам колыбели.

Да и везде как на подбор –

Семь пятниц на одной неделе.

Про креативність числівників свідчать метафори та інші тропеїчні засоби, які омовлюють інтенції адресанта, вербалізують його вплив на поведінку адресата, створюють гумористичний ефект та гіперхарактеризацію.

Рос. – *Алло, гостиница? Соедините меня с женой.*

- *Какой номер?*

- Я вам что – турок, чтобы их нумеровать? (Номер жены вместо номера комнаты).

Або рос. – Сколько стоит это кольцо?

- Десять тысяч.

- Черт, а это?

- Два черта.

Випадок гіперхарактеризації проілюструємо на матеріалі казки, в якій кількісні характеристики позначаються по-різному і квантитативно представлені таким чином: в англійському тексті із 87 мовних одиниць – 25 випадків квантитативності, в українському – із 40 мовних одиниць – 13 випадків.

<p><u>Золоте яєчко</u></p> <p><u>Жили собі дід та баба. Була у них курочка ряба. Знесла одного разу курочка яєчко, та не просте – золоте. Дід бив, бив – не розбив. Баба била, била – не розбила. Мишенятко бігло, хвостиком махнуло – яєчко впало та й розбилось.</u></p>	<p><u>The Golden Egg</u></p> <p><u>Once upon a time lived an old man and an old woman and they had a speckled hen. One day the hen laid an egg, and it was no ordinary egg but one of gold and treat to behold. The old man tried to crack it and could not. The old woman tried to crack it and could not either. Then a little mouse ran up and brushed it with its tail, and the egg fell to the floor and broke into little pieces.</u></p>
--	---

Не зважаючи на різницю поверхневих структур (різні мови – різні структури), тенденція до гіперхарактеризації спрацьовує ідентично. Коефіцієнт квантитативності представлений: в українському та англійському текстах і дорівнює 0,3. Як відомо, числівники виконують різні функції: арифметичну, символічну, квантитативну та ін. В рамках нашого інтересу – квантитативна функція, за допомогою якої числівники виражають точність або неточність. Точність числівників зустрічаємо тоді, коли з контексту чітко випливає, яка саме кількість мається на увазі. Цікавим є випадок вираження точності в межах фразеологізмів. Наприклад:

Two and two, two by two – попарно;

Two negatives make an affirmative- два заперечення відповідають ствердженню;

Four corners of the world – чотири сторони світу;

One and only – єдиний;

A hundred per cent – на сто відсотків.

Що ж стосується способів позначення приблизної невизначеної кількості, то в англійській мові існує цілий комплекс засобів її позначення. Значення неточності реалізується по-різному:

Нерозчленовано - а) на морфемному, лексичному рівні *thirtysome, hundredsome, кільканадцять*; та розчленовано б) на синтаксичному рівні *three odd dozens, about three hours*. Значення неточної кількості семантизується рідше, ніж значення точної. В англійській художній прозі 10,7% нумеральних словосполучень номінують апроксимальне значення.

Пор.: англ.

I'll **soon** be **sixty**, he went on (T. Dreiser)

Mr. Harter sat still **for a minute or two** (A. Christi)

I don't expect her back **under ten days** (T. Dreiser)

The following morning **a little after ten o'clock** Berenice telephoned Corperwood and other agreed to meet at her club (T. Dreiser).

9. АД'ЕКТИВНІ ЧИСЛІВНИКИ

(Гобронідзе Марина)

Числівники англійської мови позначені потужними тенденціями словотвору. Ад'єктивне буття числівників традиційно в граматиках позначається метазнаком – *порядкові числівники*, які в англійській мові позначають порядкове місце предмета при рахунку, відповідають на питання **which?** Але аксіологічний аспект притаманний порядковим числівникам типу: *the first teeth* – *молочні зуби*, *second teeth* – *постійні зуби*, *third teeth* – *вставні зуби*, *second to none* - *неперевершений*, *second thoughts* – *подальші думки*. Пор.: укр. *третьій зайвий*, *сьома вода на киселі*; рос. *играть первую скрипку*, *третьего не надо*. Наявність у

мові асоціативних рядів схожості і розбіжності, до складу яких входять і порядкові слова, свідчить про реалізацію останніми якісного значення. Так, російське слово *первый* асоціюється з близькими за значеннями словами *высший* (*первый сорт, высший сорт*) і протистоїть слову *низкий, третий* (*третий сорт, низкого качества*). Між кількісними і порядковими числівниками наявні і граматичні відмінності. Кількісні числівники впливають на морфологічну оформленість іменників. Пор.: англ. *one book, two books, three books*. В англійській мові всі кількісні числівники, за винятком *one*, корелюють з іменниками у формі множини. Слова порядкової семантики не мають такого впливу на іменники. Пор.: англ. *first pair(s), first two or three pairs*. Визначальною ознакою порядкових слів є вживання у ролі означення іменника або нумерального сполучення. Пор.: англ. *first night, first two nights, second three pairs*. Специфічно реалізується синтаксичний зв'язок порядкових слів і кількісних числівників з означуваними словами. Діючим є зв'язок прилягання. Пор.: англ. *two girls, first girl, four boys, second boy*. Прилягаючі слова можуть знаходитися у контактних або дистантних зв'язках з іменниками: англ. *two other girls, three red apples, first night, first good book*. На відміну від порядкових слів кількісні числівники можуть вступати з іменниками у зв'язок управління, що специфічно реалізується в структурах типу *a bird or two*. Постпозиція числівника *two* не має відповідників у сполученнях з порядковими словами. При структурній модифікації нумерального сполучення міняється тип синтаксичної залежності та семантичного наповнення. Пор.: англ. *a book or two, two of them*. Кількісні числівники при актуалізації значення абстрактного числа реалізують нульову залежність.

10. НАСТУПНЕ ЧУДО ЧИСЛІВНИКІВ: ФРАЗЕОЛОГІЗАЦІЯ

(Кривченко Дарина)

В англійській мові виокремлюється група фразеологічних словосполучень, у яких стабільним елементом є числівник. Ці фразеологічні словосполучення належать до полілексемних мовних одиниць із певною структурою і семантичним навантаженням. У зв'язку з десемантизацією числівників, фразеологічні

словосполучення переходять у розряд потенційних слів або словосполучень, що зберегли сему предметності. Пор.: англ. *One and all – всі як один; not worth three straws – гроша мідного не вартий*. Числівники у вільних словосполученнях в основному співвідносяться з реальними об'єктами, вказують на їх точні, приблизні кількісні характеристики. На значення числівників в умовах фразеологічного оточення суттєво впливають компоненти контексту: перехрещення і включення їх смислів у семантику цільної одиниці. Загальний смисл фразеологічних словосполучень обумовлюється сукупністю значень складових: пор.: англ. *two dogs over one bone – голодні, злі; to talk ten to dozen – говорить безперестанку*. В умовах фразеологічного контексту полілексемні кількісні одиниці в основному актуалізують невизначену кількість: «багато/мало», пор.: англ. *for a minute or two – пару хвилин; two or three words – декілька слів*; укр. *пучок радості, купка осель*; рос. *три копны несчастья, одного поля ягоды*.

При повній десемантизації числівника фразеологічне словосполучення переходить до розряду кількісно-оцінних одиниць: *a cat has nine lives – живучий, dressed up to the nines – одягнутий модно, зі смаком*.

11. ЛЕКСИЧНІ ПАРАЛЕЛІ ЧИСЛІВНИКІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

(Шечкова Кристина)

Числівники мають свої паралелі, у практиці лічби поряд з числівниками використовуються і лічильні слова типу *brace, span, couple, dozen*, дослідження яких має неабияке значення для розуміння природи слів квантитативного наповнення та усвідомлення основних етапів пізнання кількісних відношень об'єктивного світу.

У середньоанглійській період лексема *brace* запозичена в англійську мову у значенні "дві руки". Історично слово *brace* віддзеркалює ту роль, яку мала рука в процесі лічби і виміру. У дистрибуції цього слова виступають назви тварин, риб і неживих істот (*brace of deer – пара оленів; a brace game – шахрайська гра; a brace of two – який йшов, таку й знайшов, негативна характеристика двох осіб*).

Предметне значення *brace* було вихідним, первинним. Семантичну еволюцію *brace* можна уявити у послідовності: упряжка для собак → собаки в упряжці → дві собаки → дві тварини → два предмета → дві людини → два.

12. СПОЛУЧУВАНІСТЬ ЧИСЛІВНИКІВ

(Давиденко Аліна)

Виконуючи дискретну функцію, числівники в англійській мові вживаються з дискретними іменниками або займенниками:

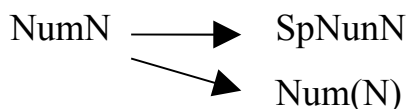
$NumN_1$ - з назвами живих істот (*three bids, six lions, four drivers*);

$NumN_2$ – з назвами природніх об'єктів та артефактів (*two eggs, one cigar, three medals*);

$NumN_3$ – з назвами дій, процесів, явищ, понять (*two ideas, two directions*);

$NumN_4$ – з назвами числових та дименціональних величин (*two dozens, three scores, four yards*).

Для нумеральних словосполучень $NumN$ в англійській, українській та російській мовах притаманний процес розширення та згортання.

З останнім варіантом $Num(N)$ пов'язаний феномен лакун. Незмінним елементом зазначених варіантів є Num . $NumN$, $SpNumN$, $Num(N)$. Наприклад: англ. *six months, about four miles, two o'clock*; укр. *два зошити, приблизно чотири години, о другій годині*. Модель $Num(N)$ свідчить про дієвість закону економії, детермінації дискурсивними факторами. У $Num(N)$ відсутня кореляція між формою та значенням, між поверхневою та глибинною структурою. Імплицитність N розкривається шляхом занурення у ситуацію. $NumN$ становить більше половини емпіричного матеріалу. Наприклад: рос. *Тебе, пожалуй, скоро будет тридцать, а мне уже давно дев'яносто*. На модифікацію $SpNumN$ (препозитивні елементи – специфікатори) впливає контекстуальне оточення, реалізація в текстах різного регістру.

Типологія базових сполучень з нумеративним компонентом

Нумеральні сполучення	Інтервал варіацій		
	Англійська мова	Російська мова	Українська мова
NumN	62,53±2,78	64,4±3,54	68,12±3,24
Num(N)	25,6±4,41	20,95±3,37	20,87±4,8
SpNumN	11,5±0,34	13,85±,57	10,9±0,39

13. САГА ПРО ЗАБУТУ ДВОЇНУ

(Поляков Ілля)

Саме числівник висвітлює різницю між одиничним об'єктом та множиною. На ранньому етапі розвитку суспільства поняття двоїни було першим кроком до співвідносних дій або станів. Людина зрозуміла, що два більше одиниці, «багато» більше одиниці, один менше двох, один менше «багато». Рудименти двоїни можна відстежити у латинських та італійських діалектах. Пор. англ. *duo,ambo*. Категорія двоїни розвивалася послідовно, а її форми відрізнялися від форм однини і множини. Така категорія притаманна формам особистих займенників.

Числівник *two* мав форми категорії та відмінку до 13 століття. В англійській мові модель “N+two” позначає приблизність (*a day or two, a minute or two*). У російській та українських мовах цій структурі притаманне різноманітне лексичне наповнення (рос. *пару минут*; укр. *години дві*). Значення двоїни в англійській, російській та українській мовах виражається на всіх рівнях. Числівники англ. *two*, рос. *два*, укр. *два* належать до давніх прошарків лексики. Існує дві групи слів в англійській мові, що походять від германської та індоєвропейської основ числівника, вони мають назву *two-words, duo-words*.

14. САГА ПРО МОВУ, МУЗИКУ ТА ЧИСЛО

На перший погляд, ці три поняття є зовсім непок'єднаними і не можуть мати нічого спільного. Але в результаті аналізу даних парадигм було виявлено досить велику кількість суміжних категорій.

Існує два види спілкування: вербальне та невербальне. Вербальне досягається за допомогою мови. Невербальне функціонує поза межами словесного коду й передається жєстами, мімікою, мовчанням та ін. До невербальних засобів спілкування відносяться й твори мистецтва, зокрема, музика, адже за допомогою якої комуніканти передають один одному інформацію, почуття.

З усіх видів мистецтв музика є найближчою до мовлення. В античності музику та мовлення відносили до групи музичних мистецтв, протиставляючи їх зображальним (живопису, скульптурі, архітектурі). Мова та музика складаються зі звукових кодів та проміжків між ними, які заповнюються паузами. Ці звукові коди мають відповідники на письмі: у мові – букви, у музиці – ноти. Акустичним проміжкам на письмі відповідають: у мові – розділові знаки, у музиці – паузи. У музиці існують комунікативні та некомунікативні паузи. Комунікативні містять у собі смислове навантаження, несуть певну інформацію. Чим триваліша пауза, тим більше смислове навантаження вона має (квантитативний аспект). З огляду на вищенаведене постає питання можливості інтерпретації музики.

Так, симфонія № 5 Бєтховена складається з чотирьох частин, об'єднаних грізною темою (4 такти), що звучить на початку твору як епіграф. Про неї Бєтховен сказав: "*Thus Fate knocks at the door!*" («Так доля стукає у двері»). Ця тема звучить FF (фортіссімо, дуже голосно) одночасно не у різних інструментах. Після грізних акордів йде тривала пауза, яка у свідомості слухача викликає певні відчуття.

Пор. *At least that's the case in its famous opening movement, which opens with those well-known four notes – three short G's followed by a held E-flat – that explode out of the silence like a passionate argument. Actually, there are five notes, if you count the short rest at the beginning of the piece, and you should, as it lends urgency by forcing the theme to start on an offbeat.*

В українській мові для номінації інтервалів використовують числівники латинської мови, в англійській – порядкові числівники англійської мови. У сучасній музичній практиці величину музичного інтервалу прийнято визначати кількістю музичних ступенів, які він охоплює від його основи до вершини включно.

Інтервали мають такі емоційні значення (Cooke, 1959): tonic (прима) – *neutral, finality*; minor second (мала секунда) – *anguish, finality*; major second (велика секунда) – *longing, pleasure, finality*; minor third (мала терція) – *stoic acceptance, tragedy*; major third (велика терція) – *joy*; normal fourth (чиста кварта) – *pathos, neutral*; sharp fourth (збільшена кварта, зменшена квінта) – *devilish inimical forces*; dominant (чиста квінта) – *neutral, intermediacy*; minor sixth (мала секста) – *anguish, non-finality*; major sixth (велика секста) – *pleasurable longing, non-finality*; minor seventh (мала септима) – *mournfulness*; major seventh (велика септима) – *violent longing, aspiration, non-finality*.

15. СТАТУС ЦИФР У РЕКЛАМНОМУ ТЕКСТІ

(Рева Наталія Сергіївна)

Рекламний текст (РТ) – кінцевий результат/продукт однойменного дискурсу – процесу створення відповідного повідомлення з огляду на взаємозв'язок соціальних і психологічних характеристик учасників. Майже в кожному рекламному тексті маніфестована кількість, що надає йому та достовірності. Перевага надається цифровому оформленню. Цифра «кидається у вічі» часто ще до прочитання всієї фрази. На перший план виступає не змістовна інформація, а експресивна сторона кількісної представленості. Цифра часто включається до заголовків, надзаголовків, підзаголовків РТ та є інтенсифікатором характеристик товару. Так в наступному прикладі цифра “2” в підзаголовку “*2 simple steps for a perfect shadow eye look*” наголошує на ступеневому рекламуванні.

Цифри з багатьма нулями виконують функцію гіперболи, цифрова форма націлена на досягнення максимального атрактивного ефекту.

Сильним психологічним ефектом є знак “№1” – “перший”, тобто “найкращий”.

Для РТ характерне цифрове оформлення числівників, що економить простір та швидше сприймається адресатом. Широко представлені також і змішані вербально-цифрові композиції типу “3-step” , що допомагає об’єктивізувати інформацію та візуалізувати її у свідомості адресата.

16. ЦАРИНА ДЕНУМЕРАТИВІВ

(Шуменко Ольга Анатоліївна)

В англійській мові виокремлюється ціла парадигма слів з основою числівників. Серед денумеративів виокремлюються адвербіальні, ад’єктивні, субстантивні та службові слова. Напр.: англ. – *once, two-headed, twins, between*. Для денумеративів діючою моделлю є словоскладання (композиція), яка представлена складними та складнопохідними словами. Словоскладання – це поєднання кореневих або основних морфем, внаслідок чого з’являється нове слово. В англійській мові денумеральні композити представлені моделями: *Num+N (two-piece), Num+N-ed (three-cornered), Num+Adj+N (three-strong group)*. Словоскладання в основному обіймає дві основи. Серед дериватів *NumN* виокремлюються основи іменників. Напр.: англ. – *two pence → twopence, three pence → threepence*. Ці утворення тяжіють до лексикалізованих вільних словосполучень. За моделлю *Num+N-ed* утворюються прикметники типу англ. *three corners of the room → three-cornered (room)*. Виокремлюються парадигми денумеральних композитів, які позначають кількісні характеристики: людей – *four-footer, twenty-strong*; об’єктів – *three-edged, two-cornered*; явищ – *two-match tour* та часові параметри *five-monthed, four-year-old*.

Похідні одиниці співвідносяться з основами числівників, що вживаються як морфемі повнозначних слів. Пор.: англ. – *one-eyed, two-faced*, укр. – *одноокий, брехливий*. Нумеральні основи в англійській мові вживаються також у денумеративах, утворених шляхом афіксації та словоскладання, які, в свою чергу, позначені словотвірною активністю.

17. БАЗОВІ МОДЕЛІ ДЕНУМЕРАТИВІВ

(Коваленко Юлія, Кожушко Ілона)

Денумеративи – це похідні одиниці від числівників, вторинні конструювання. Серед денумеративів в основному зустрічаються іменники та прикметники. Пор.: англ. *one-up* - «той, хто має переваги», *one-upmanship* - «уміння добиватися переваги». У денумеральній ад'єктивній парадигмі основи числівника сполучаються з суфіксами *-fold*, *-some*; у прислівниковому ряді частіше вживаються суфікси *-ce*, *-fold*, а в субстантивному - *er*, *-(e)s*. Наприклад: англ. *thirteensome*, *once*, *threefold*, *five*, *fiver*. До активних суфіксів денумеративів належить *-th*, що приєднується до основ числівників. Утворені за цією моделлю деривати вказують на місце, порядок розміщення об'єкта (*fourth*, *fifth*, *sixth*). Морфема *some* співвідносить денумеральні утворення з мовними засобами вираження приблизної кількості: *seventysome*, *fiftysome*. Вона (морфема) походить від займенника, який є носієм кількісної апроксимації. У денумеральних утвореннях в основному використовуються вільні нумеральні морфеми. Модифікації підлягають часто вживані числівники (*one*, *two*, *three*). До продуктивних моделей денумеративів відносяться Num+ *-th*, Num+ *-th+ -ly*, Num+ *-(e)s*. Деривати на *-ce* утворюють закриту парадигму (*once*, *twice*, *thrice*), до утворень на *-fold* тяжіють усі числівники, крім *one*. Наприклад: *twofold*, *threefold*, *sixfold*.

18. ДЕНУМЕРАТИВИ ALONE, ONLY

(Завацький Валерій, Мешун Юлія, Синявіна Дарина, Тарасенко Олег)

Денумератив *alone* - похідна одиниця від словосполучення *all but one*. *Alone* - композитне слово, що вказує на означення або предикатив. *Alone* як конверсійне слово тяжіє до позначень ознак процесів, дій. *To stand alone, to go out alone*. У конструкціях типу *He alone can do it; Let the things alone* лексема *alone* не реалізує

числівникове значення, а корелює із маркерами ексклюзивності, винятковості, семантизує значення відчуженості, спустошеного числа та інтенсифікації. Як частка інтенсифікатор *alone* виокремлює референт та може замінюватись іншими словами. *Julie alone knew the truth.: It was Julie who knew the truth.* У своєму діяхронічному бутті числівники проходять етапи від предметності до квантитативності, виступають маркерами розмитої нумеральності та спустошеності з частиномовним перебігом до квалітативної представленості. Подібну десемантизацію проходять і квалітативні слова. Пор. англ. *Dear students. My dears. Don't dear me. Stop dearing like that. It costs dear.*

Прикметник **alone** реалізує квантитативне значення, що відлунується у денумеративі. **Alone** (Adjective) – *isolated from others(1), lacking companions(2), exclusive of anyone/anything (3), distinctive without being equal (4)*. Наприклад: *She lives alone. My wife and I like to spend time alone together away from kids. It was scary being all alone in a strange city. I cried like a child because I felt so alone.* До статусу Adjective тяжіє **alone** у фразях: *Go it alone* – «Жити самотійно»; *Leave somebody/something alone* – «Не турбувати», «Не брати у голову»; *Leave well alone* – «Нічого не міняти»; *To stand alone* – «Бути самотійним».

Як секондарне відчислівникове утворення (*one+like*) компресувалося у композиту. Даний денумератив вказує на позначення «єдиний, виключний». Пор.: *an only child, the only chance*, що у перекладі звучить *єдина дитина, єдиний приклад*. *Only* (adj.) є вихідною одиницею конверсивної пари: *only* (adv.). *Only* (adv.) є секондарним утворенням по відношенню до *only* (adj.). *Only* (adv.) уточнює, інтенсифікує ознаку предметів, дій. Пор. англ.: *We have only 3 books to read. I was only (very) pleased.*

В англійській мові, таким чином, виокремлюється парадигма денумеративів, вторинних конструкцій (на епідигматичному векторі числівників): англ. *alone, lonely, only, between, twins, thrice*; пор. укр. *кільканадцять, стонадцять*.

Денумеративи віддзеркалюють долю числівників, їх сім чудес, а це:

- 1) вихідна предметність;
- 2) синкретизм нумеральності й предметності;
- 3) термінологічність;
- 4) детермінологічність;

5) фразеологічність;

6) спустошеність;

7) епідигматичність.

Денумеративи позбавлені двох чудес - термінологічності та детермінологічності.

Семантична дистанція цих слів (нумеральних та денумеральних) визначається за формулою, в якій q – спільне значення зазначених парадигм ($ix - 5$), $A + B$ – це сумарні значення нумеральних та денумеральних одиниць ($7 + 5$):

$$D = 1 - \frac{2q}{A+B} = 1 - \frac{2 \times 5}{7+5} = 1 - \frac{5}{6} = \frac{1}{6} = 0,16$$

Слова зі спільними семами, у нашому випадку числівники та денумеративи, проходять спільну еволюцію.

Лексема *only* може зазнавати спустошення при конверсії (гіпостазу) у службове слово. Пор. *When (only) I had known* – *Якби я тільки знав*. У фразі типу *if (only)* очевидним є статус сполучника.

Перспективним вважаємо подальше осмислення національно-специфічного ядра нумеральних одиниць та засобів їх омовлення реципієнтами різних дискурсів.

Література

1. Баранцев К.Т. Фразеологічний словник. / К.Т.Баранцев. – К.:Рад.школа, 1956. – 389 с.
2. Гамзюк М.В. Актуалізація значення стійких фраз / М.В.Гамзюк – *Нова філологія* №1 (9). – Запоріжжя:ЗДУ, 2000. – С.86-100.
3. Зорівчак Р.П. Авторські фразеологічні новаторства як перекладознавча проблема (на матеріалі англomовних перекладів Т.Шевченка) / Р.П.Зорівчак - *Мовні і концептуальні картини світу* №5. – К.:КНУ імені Тараса Шевченка, 2001. – С.68-72.
4. Кодухов В.И. Общее языкознание / В.И. Кодухов. – М., 1974. – С.145-148.
5. Кочерган М.П. Загальне мовознавство / М.П.Кочерган // Підручник – К.:Академія, 1999. – 294 с.
6. Кунин А.В. Фразеология современного английского языка / А.В.Кунин. – М.:Международ.отношения, 1972. – 273 с.
7. Мирошниченко В.В. Авторська концепція художнього твору: онтогенезис і експансія (на матеріалі англomовної та французької українки) / В.В.Мирошниченко - *Монографія* - Запоріжжя:ЗДУ, 2003. – 283 с.
8. Семчинський С.В. Загальне мовознавство / С.В.Семчинський – К., 1996. – С.185-198.

9. Швачко С.О. У царині номінативних та комунікативних одиниць / С.О.Швачко - Зб.наук.праць – Суми:СумДУ, 2010. – 168 с.